

ПРАВИЛА ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ДОГОВОРІВ ЩОДО РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Кульбашна Олена Анатоліївна,

кандидат юридичних наук, старший викладач

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Правовою формою використання об'єктів права інтелектуальної власності (далі ОПІВ) є цивільно-правові договори, які в цивільному законодавстві дістали назву договорів на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності та у Цивільному кодексі (далі ЦК) регламентуються главою 75 «Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» [1]. Відмінні риси вказаної групи договорів зумовлені специфічним об'єктом правовідносин, які виникають між сторонами – нематеріальні блага, пов'язані з результатами духовної і технічної творчості у вигляді винаходів, корисних моделей, сортів рослин, творів науки, літератури, мистецтва тощо.

Цивільний кодекс зазначає п'ять видів договорів на розпорядження правами інтелектуальної власності: ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ст. 1108 ЦК); ліцензійний договір (ст.ст. 1109-1111 ЦК); договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності (ст. 1112 ЦК); договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності (ст. 1113 ЦК); інший договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності [2]. До останніх можна зарахувати договір про передачу ноу-хау, договір управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, договір про розподіл майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності, створені при виконанні службових обов'язків і (або) окремого доручення роботодавця; договір між творцем (творцями) і роботодавцем про передання права на отримання охоронного документа на об'єкти права інтелектуальної власності, створені у зв'язку з виконанням трудового договору; ліцензійний договір про надання дозволу на використання комерційної таємниці; договір про добросовісне заохочення за використання раціоналізаторської пропозиції; договір про передачу (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав; договір про колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав;

договір між організацією колективного управління та особою, яка використовує об'єкти авторського права і суміжних прав; договір про виплату відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах та відеограмах; договір про виплату винагороди за використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань [3, 307].

Зміст договору становлять умови, визначені на розсуд сторін і погоджені ними, реалізуючи таким чином визначальну засаду цивільного законодавства як свобода договору (п. 3 ч.1. ст.3 ЦК) [1]. Окрім цього, до змісту договору повинна висуватися вимога про здійсненність того зобов'язання, яке встановлене в договорі. Договір не може вважатися таким, що має юридичну силу, якщо особа бере на себе зобов'язання виконати дії явно неможливі [4, 156-157].

Цивільне законодавство встановлює, що при визначенні змісту договорів потрібно керуватись наступним: сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог ЦК, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості (ст.625 ЦК) [1].

Вимоги ЦК, про які йдеться, відносно змісту договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності можна поділяти на загальні і спеціальні.

До загальних належать правила щодо меж здійснення цивільних прав, укладення правочинів й усіх договорів. Так, межі здійснення цивільних прав означені ст. 13 ЦК, яка наголошує, що при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб, завдати шкоди довкіллю або культурній спадщині. Не допускаються дії особи, що вчинені з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах. При здійсненні цивільних прав особа повинна дотримувати моральних засад суспільства. Не допускаються використання цивільних прав з метою неправомірного обмеження конкуренції, зловживання монопольним становищем на ринку, а також недобросовісна конкуренція [1].

Загальні вимоги, дотримання яких є необхідним для чинності правочину, зазначені у стаття 203 ЦК: зміст правочину не може суперечити Цивільному кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також інтересам держави і суспільства, його

моральним засадам. Окрім того, особа, яка вчиняє правочин, повинна мати необхідний обсяг цивільної дієздатності; волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати його внутрішній волі; правочин має вчинятися у формі, встановленій законом; має бути спрямований на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним. Правочин, що вчиняється батьками (усиновлювачами), не може суперечити правам та інтересам їхніх малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей [1].

Спеціальні вимоги до договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності впливають із вимог актів цивільного законодавства, які безпосередньо визначають предмет, форму, сторони та інші істотні умови договору. Так системний аналіз норм глави 75 ЦК дозволяє зробити висновок про те, що предмет досліджуваних договорів становить перелік майнових прав на конкретний об'єкт права інтелектуальної власності, які на момент укладення договору були чинними. Судова практика підтверджує такі вимоги щодо предмету, зокрема у п. 26 постанови Вищого господарського суду від 17.10.2012 № 12, звернена увага господарських судів на те, що «...майнові права, не зазначені в договорі як передані чи дозволені до використання, вважаються непереданими та недозволеними; предметом договору не можуть бути права на використання творів, які не були чинними» [5].

Законом встановлено, що договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності укладається у письмовій формі. У разі недотримання письмової форми ці договори є нікчемними [6, с. 32]. Проте законом можуть бути встановлені випадки, в яких договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності можуть укладатися усно (ч. 2 ст. 1107 ЦК України) [1]. Нормами ст. 1114 ЦК визначено правила державної реєстрації договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Встановлено, що майнові права, щодо розпорядження якими укладаються відповідні договори, не підлягають обов'язковій державній реєстрації, хоча вона може бути здійснена на вимогу однієї зі сторін у встановленому законом порядку. Відсутність державної реєстрації не впливає на чинність прав, наданих ліцензією або іншим договором, та інших прав на відповідний об'єкт права інтелектуальної власності, зокрема на право звернення до суду за захистом свого права. Проте факт передання виключних майнових прав

інтелектуальної власності, які відповідно до законодавства є чинними після їх державної реєстрації, підлягає державній реєстрації. Окремі вимоги висуваються і до інших істотних умов договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності як об'єктивних, так і суб'єктивних.

Отже, здійснюючи власне вільне волевиявлення у визначенні умов договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, сторони повинні керуватися низкою правил, а саме: загальних вимог, встановлених актами цивільного законодавства щодо усіх цивільних правовідносин, і спеціальних норм, які визначають особливості цієї групи договорів.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: станом на 04.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Цивільне право України. Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/1657072249700/pravo/tsivilne_pravo_ukrayini_osobлива_chastina
3. Інтелектуальна власність: Навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів / В.М. Боковня, В.І. Василенко, Б.М. Гук, В. А. Іващенко, Ю.С. Кононенко, С.В. Корновенко, О.А. Кульбашна, О. М. Тараненко, С.М. Тараненко, С. В. Тростіна. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2014. – 452 с.
4. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.Борисова (кер. Авт. кол.), Л. Баранова, Т. Бегова та ін.; за ред. В. Борисової, І.Спасибо-Фатєєвої, В. Яроцького. – Х.: Право, 2001. – Т. 2. – 816 с.
5. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності Постанова Вищого господарського суду від 17.10.2012 № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12?nreg=v0012600-12&find>.
6. Дмитришин В. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в Україні / В. Дмитришин. – К.: «Інститут інтелектуальної власності і права», 2008. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intellect21.cdu.edu.ua/wp-content/uploads/2011/12>